

MAAILMAN HENKISEN OMAISUUDEN JÄRJESTÖN DIPLOMAATTIKONFERENSSI 13.5–24.5.2024 GENEVESSÄ; VALTUUSKUNNAN ASETTAMINEN

Asian tausta ja valmistelu

Maailman henkisen omaisuuden järjestössä WIPOssa on neuvoteltu teollis- ja tekijänoikeuksia, geenivarjoja ja geenivarjoihin liittyvää perinteistä tietämystä koskevan kansainvälisen sopimuksen tekemisestä yli 20 vuotta.

Kansainvälisen geenivarjojen ilmoitusvelvollisuutta koskevan sopimuksen laatimisella pyritään parantamaan geenivarjoja ja geenivarjoihin liittyvää perinteistä tietämystä käsittelevien patenttijärjestelmän osien tehokkuutta, läpinäkyvyyttä ja laatua sekä estämään patenttien virheellinen myöntäminen keksinnöille, jotka eivät ole uusia tai innovatiivisia geenivarjojen tai geenivarjoihin liittyvän perinteisen tietämyksen osalta.

WIPO:n yleiskokous päätti vuonna 2022, että se kutsuu koolle diplomaattikonferenssin sopimuksen tekemiseksi vuoden 2024 aikana. Diplomaattikonferenssia valmisteltiin teollis- ja tekijänoikeuksia, geenivarjoja, perinteistä tietämystä ja kansanperinnettä käsittelevän WIPO:n hallitustenvälisen komitean (jäljempänä IGC-komitea) erityisistunnossa 4.–8.9.2023 ja diplomaattikonferenssin valmistelukomiteassa 11.–13.9.2023. Euroopan unionin kannat sen hetkiseen sopimusluonnokseen vahvistettiin neuvoston työryhmässä 26.7.2023 (WK 10288/2023 INIT). Diplomaattikonferenssin ajankohdaksi vahvistui 13.12.2023 pidetyssä valmistelukokouksessa 13.–24.5.2024 Genevessä. Tarkoituksena on, että sopimusteksti hyväksyttäisiin diplomaattikonferenssissa ja se avattaisiin allekirjoituksille. Sopimuksen epävirallisia neuvottelukierroksia on käyty Pekingissä kesäkuussa 2022 ja Namibiassa maalikuussa 2024.

Komissio antoi suosituksen mandaatiksi aloittaa neuvottelut 9.1.2024. Komission ehdotuksessa ehdotettiin sopimuksen osalta EU:n yksinomaista toimivaltaa. Puheenjohtajavaltio antoi uudet mandaattia koskevat kompromissiehdotukset 28.2.2024 ja 15.3.2024, joissa jälkimmäisessä KOM valtuutettaisiin neuvottelemaan sopimuksesta ”toimivaltaansa kuuluvissa asioissa, joiden osalta unioni on toimeenpannut yhtenäistävästä lainsäädäntöä”. Eduskunnalle on 14.3.2024 toimitettu E-kirje (E 8/2024 vp) neuvottelujen aloittamista koskevasta mandaattiehdotuksesta (COM (2024) 3 final).

Sopimus on merkityksellinen alkuperäiskansoille. Sen johdannossa otetaan huomioon alkuperäiskansojen aseman ja oikeuksien kansainvälinen kehitys viittaamalla vuonna 2007 hyväksytyyn YK:n julistukseen alkuperäiskansojen oikeuksista (UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples; A/RES/61/295). YK:n alkuperäiskansajulistuksen mukaan alkuperäiskansoilla on itsemääräämisoikeus, jonka perusteella ne voivat vapaasti määrätä poliittisen asemansa ja kehittää taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä olojaan. Suomen perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaiset ovat alkuperäiskansa. Euroopan unioni ja EU-maat ovat hyväksyneet YK:n alkuperäiskansajulistuksen.

Sopimus ei kuitenkaan luo alkuperäiskansoille tai muillekaan oikeushyville uusia kollektiivisia aineettomia oikeuksia. Ilmoitusvelvollisuutta koskevan sopimuksen sisältö on siten tekniluonteinen ja sen tarkoitus on täydentää geenivarjojen ja perinteisen tiedon suojaamiseksi laadittua sopimuskokonaisuutta.

Valtuuskunnan kokoonpano

Valtuuskunnan puheenjohtajaksi esitetään suurlähettiläs Heidi Schroderus-Foxia Suomen pysyvästä edustustosta Genevessä ja varapuheenjohtajaksi hallitusneuvos Anna Vuopala opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Valtuuskunnan jäseniksi nimitettäisiin erityisasiantuntija Stiina Löytömäki työ- ja elinkeinoministeriöstä, johtava tutkijainsinööri Hetti Palonen patentti- ja rekisterihallituksesta, lähetystöneuvos Anna Vitie Suomen pysyvästä edustustosta Genevessä, I lähetystösihteeri Juuso Moisander Suomen pysyvästä edustustosta Genevessä, sekä I lähetystösihteeri Jussi Nummelin Suomen pysyvästä edustustosta Genevessä.

Lisäksi valtuuskuntaan osallistuisivat asiantuntijoina Jukka Liedes Scenarum Oy:stä, puheenjohtaja Pirita Näkkäljärvi Saamelaiskäräjistä, lakimiessihteeri Kalle Varis Saamelaiskäräjistä sekä kansainvälisten asioiden sihteeri Inka Saara Arttijeff Saamelaiskäräjistä.

Toimivalta

Valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 7 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto asettaa valtuuskunnan valtiosopimuksia ja muita kansainvälisiä velvoitteita koskevia neuvotteluja tai kansainvälistä kokousta varten, kun asia koskee useampaa kuin yhtä ministeriötä eikä asia kuulu tasavallan presidentin ratkaistavaksi. Diplomaattikonferenssissa neuvoteltavan sopimuksen merkittävyys ei ole luonteeltaan sellainen, että valtuuskunnan asettaminen edellyttäisi tasavallan presidentin päätöstä.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto asettaa valtuuskunnan Maailman henkisen omaisuuden järjestön diplomaattikonferenssiin 13.5–24.5.2024 Genevessä.